

"İçtihat Metni"

MAHKEMESİ:Asliye Hukuk Mahkemesi

Taraflar arasındaki "tapu iptali ve tescil" davasından dolayı yapılan yargılama sonunda Acıpayam Asliye Hukuk Mahkemesince davanın kabulüne dair verilen 22.05.2012 tarihli ve 2010/565 E., 2013/221 K. sayılı kararın davalılar vekili tarafından temyizi üzerine, Yargıtay 1. Hukuk Dairesinin 28.05.2012 tarihli ve 2013/6625 E., 2013/8684 K. sayılı kararı ile:

"...Dava, muris muvazaası hukuksal nedenine dayalı tapu iptali tescil, olmadığı takdirde tenkis isteklerine ilişkindir.

Mahkemece, muvazaası olgusu sabit görülerek davanın kabulüne karar verilmiştir.

Dosya içeriği ve toplanan delillerden; miras bırakanlar Fatmaana'nın 16.02.2004 Şükrü'nün ise 12.12.2009 tarihinde öldükleri, yasal mirasçı olarak davacı kızları, davalı oğlu İbrahim ile ölen oğullarından olma torunlarını bıraktıkları, miras bırakan Fatmaana'nın 20.02.1985 tarihinde kayden maliki olduğu 5673 parsel sayılı taşınmazı davalı oğlu İbrahim'e; diğer miras bırakan Şükrü'nün maliki olduğu 5672 parsel sayılı taşınmazı 12.02.2004 tarihinde davalı ...'in eşi diğer davalıya satış suretiyle temlik ettikleri anlaşılmaktadır.

Hemen belirtilmelidir ki; 5673 parsel sayılı taşınmaz bakımından, miras bırakan tarafından davalı ...'e yapılan temlik tasarrufun diğer mirasçılardan mal kaçırma amaçlı ve muvazaalı olduğu belirlenmek ve benimsenmek suretiyle yazılı olduğu üzere karar verilmiş olmasında bir isabetsizlik yoktur. Davalı ...'in bu yöne değinen temyiz itirazları yerinde değildir, oybirliği ile REDDİNE,

Davalı ...'nin temyiz itirazına gelince; bu tür uyuşmazlıkların sağlıklı, adil ve doğru bir çözüme ulaştırılabilmesi, davalıya yapılan temlikin gerçek yönünün diğer bir söyleyişle miras bırakanın asıl irade ve amacının duraksamaya yer bırakmayacak biçimde ortaya çıkarılmasına bağlıdır. Bir iç sorun olan ve gizlenen gerçek irade ve amacın tespiti ve aydınlığa kavuşturulması genellikle zor olduğundan bu yöndeki delillerin eksiksiz toplanılması yanında birlikte ve doğru şekilde değerlendirilmesi de büyük önem taşımaktadır. Bunun için de ülke ve yörenin gelenek ve görenekleri, toplumsal eğilimleri, olayların olağan akışı, miras bırakanın sözleşmeyi yapmakta haklı ve makul bir nedeninin bulunup bulunmadığı taraflar ile miras bırakan arasındaki beşeri ilişki gibi olgulardan yararlanılmasında zorunluluk vardır.

Öte yandan, satışa konu edilen bir malın devrinin belirli bir semen karşılığı olacağı kuşkusuzdur. semenin bir başka ifade ile malın bedelinin ise mutlaka para olması şart olmayıp, belirli bir hizmet veya emekte olabileceği kabul edilmelidir. (HGK'nun 29.04.2009 tarih 2009/1-130 E. 2009/150 K. sayılı kararı)

Somut olaya gelince, 1917 doğumlu miras bırakan Şükrü'nün 92 yaşında öldüğü, çekişme konusu arsa niteliğindeki taşınmazı davalı gelini Kamile'ye 2004 yılında temlik ettiği, davalı ...'in ise bu dönemde yurt dışında bulunduğu, eşi 2004 yılı başlarında ölen miras bırakan Şükrü'ye davalı ...'nin baktığının tanık anlatımlarından anlaşıldığı, keza miras bırakan Şükrü'nün terekesinde başka taşınmazlar bulunduğu, mal kaçırma kastıyla hareket etmesi halinde bu taşınmazları da temlik edebileceği halde etmediği görülmektedir.

O halde, yukarıda değinilen somut olgular, açıklanan ilkeler çerçevesinde değerlendirildiğinde, miras

birakan Şükrü'nün yapmış olduğu temlikle ilgili gerçek amaç ve iradesinin mirasçılardan mal kaçırmak olduğunu söyleme imkanı bulunmamaktadır.

Hal böyle olunca, 5672 parsel bakımından davanın reddine karar verilmesi gerekirken, kabulü yönünde hüküm kurulmuş olması doğru değildir..."

gerekçesi ile oy çokluğuyla bozularak dosya yerine geri çevrilmekle yeniden yapılan yargılama sonunda, mahkemece önceki kararda direnilmiştir.

HUKUK GENEL KURULU KARARI

Hukuk Genel Kurulunca incelenerek direnme kararının süresinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki belgeler okunduktan sonra gereği görüşüldü:

Dava, muris muvazaası hukuksal nedenine dayalı tapu iptali ve tescil, olmadığı takdirde tenkis isteğine ilişkindir.

Davacılar vekili, müvekkillerinin annesi Fatmana Hayda'nın 5673 parsel sayılı arsayı davalı oğlu ...'ya, annelerinin ölümünden sonra yalnız kalan babaları Şükrü Hayda'nın da aynı yerde kayıtlı 5672 parseli gelini olan davalı ...'ya gerçekte bağışladıkları hâlde mirasçılardan mal kaçırmak amacıyla tapuda satış suretiyle devrettiklerini, murislerin taşınmazları satmaya ihtiyacı bulunmadığını, müvekkillerinden mal kaçırmak gayesiyle hareket ettiklerini, tapudaki satış bedellerinin de bunu gösterdiğini, murislerin dört oğlu ile dört kızı varken davalı ... dışındaki oğullarının vefat ettiğini, mal kaçırmada bu hususun da etkili olduğunu, davalıların murisin yaşı ve saffetinden de yararlanmış olabileceklerini düşündüklerini, aksi hâlde gelinine yapılan satışın makul bir sebebinin bulunmadığını, davalıların alım güçlerinin de olmadığını ileri sürerek, davacıların miras payları oranında tapu iptali ve tescil, olmadığı takdirde ise tenkis isteğinde bulunmuştur.

Davalılar vekili, iddianın gerçek dışı olduğunu, müvekkillerinden ...'nın 5673 parseli 20.02.1985 tarihinde ortak muris Fatmana Hayda'dan, ...'nın ise 5672 parseli 12.04.2004 tarihinde ortak muris Şükrü Hayda'dan satın aldığını, her iki taşınmazın da gerçek değerleri üzerinden alındığını, murislerin ekonomik durumlarının da iddia edildiği gibi olmadığını, hayatlarının yoksulluk içerisinde geçtiğini, en az 30-35 yıl boyunca infak ve iâşelerinin müvekkilleri tarafından sağlandığını, yıllarca yatağa bağımlı kalan her iki murisin de müvekkilleri tarafından bakılıp tedavilerinin yaptırıldığını, neredeyse her gün aynı çatı altında refakat ederek tüm zamanlarını ayırdıklarını, davacılar ve diğer kardeşlerin ise bir katkılarının bulunmadığını, cenazelerine dahi katılmadıklarını, ayrıca davalıların her yıl tütün ekerek birikim yaptıklarını, yine müvekkili İbrahim'in sigortalı-sigortasız çalışmaları bulunduğu gibi bir süre de İtalya'da çalıştığını, bu birikimlerinin bir kısmını taşınmazları satın alırken kullandıklarını belirterek davanın reddini talep etmiştir.

Yerel mahkemece, her iki taşınmazın da tapuda gösterilen bedellerinin gerçek değerlerinin çok altında olduğu, davacı tanıklarının beyanında geçtiği üzere muris Fatmana ve Şükrü'nün bu taşınmazları satmaya ihtiyaçları bulunmadığı gibi hacca gidip gelecek kadar maddi durumlarının iyi olduğu, sırf yaşlandıklarında davalı ... ve Kamile'nin kendilerine bakmaları için taşınmazları devrettikleri ve her iki taşınmazın devrinin de muvazaalı olduğu gerekçesiyle davanın kabulüne karar verilmiştir.

Karar davalılar vekilince temyiz edilmiş, Özel Dairece yukarıda karar başlığında açıklanan gerekçelerle davaya konu 5672 parsel bakımından karar bozulmuştur.

Mahkemece, bozma kararında satışa konu edilen bir malın bedelinin para olmasının şart olmadığı, bedelin bir hizmet veya emek de olabileceği ve davalı ...'nin murise bakmak suretiyle taşınmaz bedelini ödediğinin kabulü gerektiği belirtilmiş ise de; taşınmazın bu saikle temlik edildiğini davalının ispatlaması gerektiği, ancak davalı tarafın taşınmazın gerçek bedeli karşılığında satın alındığını ileri sürdüğü, davalının murise bakmış olması gerçekten bir hizmet olarak kabul edilse dahi böyle bir savunmanın bulunmadığı, ayrıca murisin gerçek iradesi taşınmaz karşılığı bakım sağlamak ise bunun usulüne uygun bir başış veya ölünceye kadar bakma akdiyle yapıp gerçek iradenin işleme yansıtılması gerektiği, sonuç olarak yapılan devrin muvazaalı olduğu gerekçesiyle önceki kararda direnilmiştir.

Direnme kararı davalı ... vekili tarafından temyiz edilmiştir.

Direnme yoluyla Hukuk Genel Kurulu önüne gelen uyuşmazlık;dava konusu 5672 parsel sayılı taşınmazın mirasbırakan Şükrü Hayda tarafından davalı gelini ...'ya yapılan temlikinin gerçekte mirasçından mal kaçırma amaçlı ve muvazaalı olup olmadığı noktasında toplanmaktadır.

Hemen belirtmelidir ki; irade ve beyan arasında bilerek yaratılan uyumsuzluk şeklinde tanımlanan muvazaa, pozitif hukukumuzda 6098 sayılı Türk Borçlar Kanununun 19. (mülga 818 sayılı Borçlar Kanununun 18.) maddesinde düzenlenmiş ve anılan maddede, "Bir sözleşmenin türünün ve içeriğinin belirlenmesinde ve yorumlanmasında, tarafların yanlışlıkla veya gerçek amaçlarını gizlemek için kullandıkları sözcüklere bakılmaksızın, gerçek ve ortak iradeleri esas alınır." hükmüne yer verilmiştir. Buna göre muvazaa; tarafların üçüncü kişileri aldatmak amacı ile ve fakat kendi gerçek iradelerine uymayan ve aralarında hüküm ve sonuç doğurmayan bir görünüş yaratmak hususunda anlaşmalarıdır, şeklinde tanımlanabilir.

Muvazaa daha çok sözleşmenin yorumuyla ilgili olduğundan, öğretisi ve uygulamada kapsamlı olarak incelenmiş ve belirli kurallara bağlanmıştır. Gerek öğretilerde ve gerekse uygulamada muvazaa, mutlak ve nispi muvazaa olarak iki gruba ayrılmaktadır; mutlak muvazaada taraflar herhangi bir hukuki işlem yapmayı (oluşturmamayı) istemezler, yalnız görünüşte bir hukuki işlem için gerekli irade açıklamasında bulunurlar; nispi muvazaada ise taraflar gerçekten belli bir hukuki işlem yapmak isterler, ancak onu saklamak amacıyla, bir başka hukuki işlemin kurulduğu görüşünü yaratmak üzere irade açıklamasında bulunurlar.

Taraflar ister yalnız bir görünüş yaratmayı, ister ikinci bir gizli işlem yapmayı arzu etmiş olsunlar, görünüşteki (zahiri) işlem tarafların gerçek iradelerine uymadığından, ilke olarak herhangi bir sonuç doğurmaz. Muvazaada görünüşteki işlemin her türlü hukuki sonuçtan yoksun olması, tarafların ortak iradelerinin bu yolda olmasından kaynaklanmaktadır.

Eldeki davanın konusunu oluşturan ve "muris muvazaası" olarak isimlendirilen muvazaa türünün ise Türk Hukukunda büyük bir yeri ve önemi vardır. Muvazaa davalarının büyük bölümü muris muvazaasına ilişkin bulunmaktadır.

Az yukarıda açıklanan Türk Borçlar Kanununun genel hükmü dışında muris muvazaasına ilişkin bir düzenleme kanunlarımızda yer almamaktadır. Muris muvazaası kaynağını daha çok Yargıtay İçtihatlarından ve bilimsel görüşlerden almakta ise de esas kaynağını 1.4.1974 tarih ve 1/2 sayılı İçtihatları Birleştirme Kararı oluşturmaktadır.

1.4.1974 tarih ve 1/2 sayılı içtihadı Birleştirme Kararı ile "Bir kimsenin; mirasçısını miras hakkında yoksun etmek amacıyla, gerçekte başışlamak istediği tapu sicilinde kayıtlı taşınmaz malı hakkında tapu sicil memuru önünde iradesini satış doğrultusunda açıklamış olduğunun gerçekleşmiş bulunması halinde, saklı pay sahibi olsun ya da olmasın miras hakkı çğnenen tüm mirasçılarının, görünürdeki satış

sözleşmesinin Borçlar Kanununun 18. maddesine dayanarak muvazaalı olduğunu ve gizli bağış sözleşmesinin de şekil koşulundan yoksun bulunduğunu ileri sürerek dava açabileceklerine ve bu dava hakkının geçerli sözleşmeler için söz konusu olan Medeni Kanunun 507 ve 603. maddelerinin sağladığı haklara etkili olmayacağına" karar verilmiştir.

1.4.1974 gün ve 1/2 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararı, miras bırakanın tapulu taşınmazlarının temliklerinde yaptığı muvazaalı işlemlere ilişkindir.

Muris muvazaasında, miras bırakan ile sözleşmenin karşı tarafı, aralarında yaptıkları bağış sözleşmesini genellikle satış veya ölünceye kadar bakma sözleşmesi ile gizlemektedirler. Başka bir anlatımla, miras bırakan ile karşı taraf malın gerçekten temlik hususunda anlaşmışlardır. Görünüştaki ve gizlenen sözleşmelerin her ikisinde de samimi olarak temlik istenmektedir. Ne var ki, görünüşteki satış veya ölünceye kadar bakma sözleşmesinin vasfı (niteliği) muvazaalı sözleşme ile değiştirilmekte, ayrıca gizli bir bağış sözleşmesi düzenlenmektedir. Görünüştaki sözleşmenin vasfı (niteliği) tamamen değiştirildiğinden, muris muvazaası aynı zamanda "tam muvazaa" özelliği de taşınmaktadır. Muris muvazaası iddiasına dayalı uyuşmazlıkların sağlıklı, adil ve doğru bir çözüme ulaştırılabilmesi, davalıya yapılan temlikin gerçek yönünün diğer bir söyleyişle miras bırakanın asıl irade ve amacının duraksamaya yer bırakmayacak biçimde ortaya çıkarılmasına bağlıdır. Bir iç sorun olan ve gizlenen gerçek irade ve amacın tespiti ve aydınlığa kavuşturulması genellikle zor olduğundan bu yöndeki delillerin eksiksiz toplanılması yanında birlikte ve doğru şekilde değerlendirilmesi de büyük önem taşınmaktadır. Bunun için de ülke ve yörenin gelenek ve göreneklere, toplumsal eğilimleri, olayların olağan akışı, miras bırakanın sözleşmeyi yapmakta haklı ve makul bir nedeninin bulunup bulunmadığı, davalı yanın alış gücünün olup olmadığı, satış bedeli ile sözleşme tarihindeki gerçek değer arasındaki fark, taraflar ile miras bırakan arasındaki beşeri ilişki gibi olgulardan yararlanılmasında zorunluluk vardır.

Mirasbırakan tarafından yapılan temlikin mirastan mal kaçırma amaçlı ve muvazaalı olduğunun ispatı hususuna gelince; gerek 4721 sayılı Türk Medeni Kanununun 6. maddesindeki "Kanunda aksine bir hüküm bulunmadıkça, taraflardan her biri, hakkını dayandırdığı olguların varlığını ispatla yükümlüdür" düzenlemesi ve gerekse 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun 190/1. maddesindeki "İspat yükü, kanunda özel bir düzenleme bulunmadıkça, iddia edilen vakiya bağlanan hukuki sonuçtan kendi lehine hak çıkaran tarafa aittir" düzenlemesi uyarınca bu husustaki ispat yükünün davacı tarafa ait olduğu açıktır.

Bu açıklamalar ışığında somut olaya bakıldığında; dava konusu 5672 parsel sayılı taşınmazın 1917 doğumlu mirasbırakan Şükrü Hayda adına kayıtlı iken 12.04.2004 tarihinde satış suretiyle davalı ...'ya temlik ettiği, temlik tarihinde mirasbırakanın oldukça ileri bir yaşta olduğu, eşinin de kısa bir süre önce vefat ettiği, sosyal güvencelerinin bulunmadığı, mirasbırakanın eşi Fatmana Hayda'nın ölmeden önce hasta olup uzunca bir süre yatağa bağımlı bir şekilde yaşadığı, bu sırada her türlü bakım ve ihtiyaçlarının davalı gelini tarafından sağlandığı, tedavi için yattığı hastanede günlerce kaldığı, bu sırada dahi yanında sadece davalının kalarak refakat ettiği, 12.12.2009 tarihinde vefat eden mirasbırakanın da ölmeden önce üç dört yıl kadar yatağa bağımlı yaşadığı, bu zor günlerinde ölünceye kadar davalı ve eşi tarafından bakılarak tüm ihtiyaçlarının onlar tarafından temin edildiği, davacı kızlarının ise gerekli ilgiyi göstermedikleri dosyada dinlenen tanık beyanlarından anlaşılmaktadır.

Tüm bu olayların gelişiminden, murisin eşinin ölümünden sonra yalnız kaldığı, sağlık sorunları nedeniyle eşinin tüm bakımını yapan ve ona destek olan gelinine eşinin ölümünden kısa bir süre sonra

taşınmazını temlik ettiği görülmektedir.

Öncelikle belirtmelidir ki, davacıların mirasbırakan tarafından yapılan bu temlikin diğer mirasçılardan mal kaçırma amacıyla yapıldığını kanıtladıklarını söyleme imkanı bulunmamaktadır. Mirasbırakanın, davalının eşine sağladığı bakım ve desteğin yarattığı minnet duygusu yanında ileride kendisine de bakacağı düşüncesi ve güveniyle hareket ettiği anlaşılmaktadır. Nitekim murisin ölmeden önce kendisine bakması için dava konusu taşınmazı davalıya sattığı bir kısım davacı tanıkları tarafından da dile getirilmiştir. Her ne kadar taşınmazın resmî akitteki değeri ile gerçek değeri arasında fark bulunmakta ise de salt bedeller arasındaki oransızlık muvazaanın varlığı için yeterli delil olmadığı gibi terekesinde başka taşınmazları bulunan mirasbırakanın mal kaçırma amacıyla hareket etmesi hâlinde bu taşınmazları da temlik edebileceği hâlde etmediği gözetildiğinde, dava konusu taşınmazın temlikinin muvazaalı olmadığı kabulünü gerektirmektedir.

Diğer taraftan, temlik tarihinden sonra yatağa bağımlı halde yaşayan kayınpederine normal bir bakımın ötesinde bakım ve destek sağlayan davalının bu aşırı hizmetinin semen olarak değerlendirilmesi hukuka uygun düşeceğinden, böyle bir durumda yapılan temlikin ivazlı olduğunun kabulü gerekmektedir.

Nitekim, Hukuk Genel Kurulunun 28.04.2009 tarih ve 2009/1-130 E., 2009/150 K. sayılı kararı ile 16.06.2010 tarih ve 2010/1-295 E., 2010/333 K. sayılı kararında da aşırı hizmetin semen olarak değerlendirilmesi gerektiği hususu benimsenmiştir.

Hâl böyle olunca; Hukuk Genel Kurulunca da benimsenen Özel Daire bozma kararına uyulmak gerekirken önceki kararda direnilmesi usul ve yasaya aykırıdır.

Yukarıda açıklanan nedenlerle direnme kararı bozulmalıdır.

SONUÇ: Davalı ... vekilinin temyiz itirazlarının kabulü ile direnme kararının Özel Daire bozma kararında gösterilen nedenlerden dolayı 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanununun Geçici 3. maddesine göre uygulanmakta olan 1086 sayılı Hukuk Usulü Muhakemeleri Kanununun 429. maddesi gereğince **BOZULMASINA**, istek hâlinde temyiz peşin harcının yatırana geri verilmesine, aynı Kanunun 440. maddesi uyarınca kararın tebliğ tarihinden itibaren on beş gün içerisinde karar düzeltme yolu açık olmak üzere 23.05.2019 tarihinde oy birliği ile karar verildi.